

Innst. S. nr. 92

(2002-2003)

Innstilling til Stortinget frå kommunalkomiteen

Dokument nr. 8:146 (2001-2002)

Innstilling frå kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Olav Akselsen, Audun Bjørlo Lysbakken og Rune J. Skjælaaen om tiltak for å opprettholde næringsvirksomhet og bosetting i Odda og Indre Hardanger

Til Stortinget

SAMANDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til tiltak som kan stimulere til økt sysselsetting og bosetting i Odda og Indre Hardanger, og om å vurdere ulike former for tiltak som kan bidra til en eventuell utslippsfri ny fabrikk ved Odda Smelteverk."

Nedbygging i industrien skaper store vansker for opprettholdelse av næringsliv og bosetting i kommuner og regioner hvor industrien har vært en dominerende arbeidsplass. I dokumentet vises det til at Odda kommune i Hordaland har aleine mistet om lag 800 industriarbeidsplasser på 20 år. Dette er dramatiske tall for en kommune som i 2001 hadde 7 633 innbyggere, og det har også skapt negative ringvirkninger i Hardanger-regionen.

I mars i år opplevde Odda-samfunnet et alvorlig tilbakeslag, da det ble vedtatt nedleggelse av karbidproduksjonen ved Odda Smelteverk. Dette fører til at 150 mennesker mister arbeidsplassene sine.

Forslagsstillerne viser til at Odda Smelteverk har fått avslag fra kommunal- og regionalministeren på en søknad om støtte til etablering av ny PCC-fabrikk. Det er imidlertid rimelig at det vurderes hvordan staten kan hjelpe lokalsamfunn som står overfor vanskelige omstillingsprosesser som følge av politiske, teknolo-

giske og økonomiske konjunkturedringer i storsamfunnet.

Det er derfor nødvendig å få en helhetlig vurdering av hvordan staten kan bidra til utvikling av næringsvirksomhet og opprettholdelse av bosetting i industrikommuner som Odda. Det er også ønskelig å få en gjennomgang av hvilke muligheter som finnes for å støtte etablering av en ny fabrikk ved Odda Smelteverk hvis det er en miljøgevinst ved en slik etablering.

MERKNADER FRÅ KOMITEEN

Fleirtalet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Sigvald Oppebøen Hansen, Reidar Sandal, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen og Signe Øye, frå Høgre, Peter Gitmark, Hans Kristian Hogsnes og Kari Lise Holmberg, frå Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen og Heikki Holmås, frå Kristeleg Folkeparti, Anita Apeltun Sæle og Ivar Østberg, og frå Senterpartiet leiaren Magnhild Meltveit Kleppa, viser til brev frå Kommunal- og regionaldepartementet motteke 25. oktober 2002. Brevet følgjer vedlagt denne innstillinga.

Fleirtalet meiner det er viktig å setje i verk næringspolitiske og distriktpolitiske tiltak som kan oppretthalde næringsverksemd og busetnad i distrikta. Fleirtalet er kjent med at Odda og Indre Hardanger over tid har hatt ein vanskeleg situasjon som har ført til at Odda kommune har hatt omstillingsstatus frå 1996 t.o.m. 2003. Med føremål om å skape flest mogeleg nye, lønsame arbeidsplassar har kommunen motteke totalt 17 mill. kroner frå omstillingsbevilgninga (kap. 552 post 56) som ligg under Kommunal og regionaldepartementet. Fleirtalet har merka seg at tilsvarande beløp er innvilga av offentlege myndigheiter lokalt/regionalt.

Fleirtalet meiner at arbeid er ein viktig faktor for deltaking i samfunnet og at tap av arbeidsplassar kan gi

negative konsekvensar på mange ulike område, m.a. opphoping av sosiale problem. Fleirtalet vurderer at omstillingsstatus for Odda kommune har vore eit viktig verkemiddel for å motverke arbeidsløyse. Fleirtalet vurderer at dette tiltaket isolert sett ikkje er nok.

Medlemene i komiteen frå Høgre og Kristeleg Folkeparti viser til at tal frå Aetat syner at av 133 oppsagte ved Odda Smelteverk så er det 18 personar som pr. 8. oktober 2002 er registrert heilt ledige. Desse medlemene seier seg difor samd med Kommunal- og regionaldepartementet at det bør tilretteleggjast for betre rammevilkår for næringsverksemd i Noreg. Å satse på skatte- og avgiftslette og eit meir næringsvennleg offentleg regelverk, fremje innovasjon og nyskaping er tiltak som desse medlemene trur vil gi positiv verknad, også i kombinasjon med spesielle omstillingstiltak som er gjeldande for Odda og Indre Hardanger.

Fleirtalet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at vi no står overfor ei alvorleg svekking av industri og anna konkurranseutsett verksemd. Det siste halve året er om lag 2 000 industriarbeidsplassar gått tapte kvar månad. Fleirtalet vil peike på at denne utviklinga fører til aukande arbeidsløyse og svekkar grunnlaget for verdiskaping og velferd.

Fleirtalet meiner at det er behov for ein langt meir offensiv politikk for arbeid og verdiskaping enn det Regjeringa legg opp til. Fleirtalet viser til sine respektive partier sine merknader i Budsjett-innst. S. I (2002-2003).

Fleirtalet viser til at Odda kommune i følgje forslagsstillarane har mista om lag 800 industriarbeidsplassar på 20 år, og at folketalet i Indre Hardanger går ned. Fleirtalet vil peike på at det vil vere viktig å disponere verkemidlar som kan bidra til at industribedrifter kan leggje om produksjonen og vidareførast som lønsame og meir miljøvenlege bedrifter.

Fleirtalet meiner at Regjeringa aktivt må leggje til rette for ei positiv omstilling og etablering av nye arbeidsplassar i område som er ramma av omfattande nedlegging av arbeidsplassar. Fleirtalet vil peike på at ei nedlegging kan kome så fort og med så kort førehandsvarsling at det til ei kvar tid er naudsynt med ein særleg beredskap i Regjeringa. Fleirtalet meiner Regjeringa bør tilretteleggje ein eigen akuttberedskap som er operativ og kan tiltre når situasjonen krev det, og fremjar forslag i samsvar med det. Fleirtalet meiner at ein viktig del av ein slik beredskap er at Aetat har eit regelverk som gjer etaten operativ i akutte situasjonar. Fleirtalet vil peike på at ein såleis kan ha klare rutinar for kontakt og oppfylgjing overfor næringsliv og lokalsamfunn i tilfelle der det er viktig å etablere kontakt og handle raskt.

Fleirtalet meiner at Regjeringa aktivt må leggje til rette for ei positiv omstilling og etablering av nye arbeidsplassar i område som er ramma av omfattande nedlegging av arbeidsplassar.

Fleirtalet fremjar fylgjande forslag:

"Stortinget ber Regjeringa om å tilretteleggje ein akuttberedskap som kan tiltre overfor næringsliv og lokalsamfunn ved omfattande nedlegging av arbeidsplassar."

"Stortinget ber Regjeringa leggje til rette for utvikling av nye arbeidsplassar i område som er ramma av omfattande nedlegging av arbeidsplassar, og å gjere greie for tiltaka i den varsla stortingsmeldinga om distrikts- og regionalpolitikken."

Medlemene i komiteen frå Høgre og Kristeleg Folkeparti meiner at gjennom desentralisering av ansvar og mynde til fylkeskommunane, som i samarbeid og regionale partnerskap m.a. skal fordele rammer til operative aktører (m.a. SNDs distriktskontor), kan det skapast større regional fridom, lokal råderett og ikkje minst kan ein tilpasse verkemiddelbruk til regionale tilhøve som kan utløyse regionalt verdiskapingspotensiale.

Desse medlemene meiner det er positivt at det, ut frå ei miljøvurdering, vert gjennomført omlegging av produksjonen ved Odda Smelteverk. Desse medlemene vil her peike på at det i St.meld. nr. 15 (2001-2002) Tilleggsmelding til Norsk klimapolitikk, er tilrådd nye verkemidlar som er planlagt iverksett frå 2005. Desse medlemene vurderer at desse verkemidlane kan vere relevante for dette aktuelle prosjektet.

Fleirtalet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Høgre, Sosialistisk Venstreparti, Kristeleg Folkeparti og Senterpartiet, vil også fokusere på at infrastrukturen i Odda og Indre Hardanger dannar viktig grunnlag for sysselsetjing og busetnad. Fleirtalet vil spesielt for denne regionen peike på behovet for rassikring av utsette vegstrekningar og utbetring og oppgradering av vegstandarden.

Medlemene i komiteen frå Høgre, Fremskrittspartiet, Kristeleg Folkeparti og Senterpartiet vil i den samanheng peike på Regjeringa sitt forslag til statsbudsjett for 2003 der det er planlagt igongsetjing av rassikringstiltak på utsette stader i Indre Hardanger.

Vidare vil desse medlemene tillate seg å trekkje fram at bru over Hardangerfjorden ville vore eit svært viktig grunnlag for nyskaping og utvikling av næringslivet og auka busetnad i Hardangerregionen generelt, og Indre Hardanger spesielt.

Disse medlemmer peker på at viktige tiltak med langsiktig virkning for denne regionen i Hordaland er samferdselstiltak.

Disse medlemmer peker på Jondalstunnelen som et slikt viktig tiltak.

Tunnelen vil bedre vegforbindelsen både mot Bergen og mot Østlandet, samt bedre mobiliteten for arbeidskraft bosatt i og rundt regionen.

Komiteen viser ellers til sine respektive merknader i Innst. S. nr. 119 (2000-2003) og i Budsjett-innst. S. nr. 13 (2002-2003).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at flertallet vil ta stilling til de enkelte prosjekter i særskilte saker og i kommende budsjettinnstillinger.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen og Per Sandberg, viser til det arbeid som pågår med kommunedelplan/reguleringsplan med sikte på anleggsstart i 2005. Prosjektet er av fylket prioritert som prosjekt nr. 1 av gjenværende større fylkesvegprosjekter som iflg Innst. S. nr. 119 (2000-2001) bør få statlige bidrag som en overgangsordning utenfor rammen til riksvegprosjekter og med store lokale bidrag.

Disse medlemmer anbefaler at statlige bidrag som er nødvendig for å realisere prosjektet innarbeides i statsbudsjettet fra 2004.

Disse medlemmer vil peke på at bygging av bro over Hardangerfjorden også er et viktig tiltak for regionen. Disse medlemmer legger til grunn at broen bør kunne realiseres basert på delvis eller hel privat finansiering, og at arbeidet med nødvendig planavklaring/konsekvensutredning må forseres.

Komiteen peker på at utbygging av bredbånd/digital kommunikasjon også er en investering i infrastruktur som staten bør ta medansvar for. Slik investering vil gi positiv virkning for etablering av arbeidsplasser og sikring av bosetting i distriktene - herunder Odda/Indre Hardanger. Komiteen viser til at Regjeringen har bebudet en melding vedrørende dette, og avventer dette. Komiteen viser ellers til merknader og forslag i Budsjett-innst. S. nr. 5 (2001-2002).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil i tillegg peke på at de viktigste og generelle virkemidlene til økt sysselsetting og bosetting er å gi industrien konkurransedyktige betingelser. Å sikre økonomisk vekst i den norske økonomien må sees som å være det mest nyttfulle grep Stortinget kan foreta seg for å sikre norsk industri.

Disse medlemmer mener at for å nå disse målene må det langt gunstigere skatte- og avgiftsbetingelser samt forenkling av relevant lovverk til.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets alternative næringspolitikk inneholder slike tiltak. Og mener videre at det viktigste tiltaket som kan settes inn for å stimulere til økt sysselsetting i Odda og Indre

Hardanger er å gi industrien konkurransedyktige betingelser.

Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett hvor partiet forslår et såkornfond som både kan gi tilskudd og lån til nyskappingsprosjekter som har vanskeligheter med å få tak i midler annet sted. Disse medlemmer ønsker å bruke noe av oljeformuen til vekst innenlands, slik at vi skaper en større kapitalbase i landet, som igjen vil skape økt økonomisk vekst i landet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser også til at den statlige virkemiddelpolitikken skal opp til ny behandling, og venter derfor en egen sak om dette på nyåret.

Disse medlemmer foreslår følgende:

"Dokument nr. 8:146 (2001-2002) - forslag fra stortingsrepresentantene Olav Akselsen, Audun Bjørlo Lysbakken og Rune J. Skjælaaen om tiltak for å opprettholde næringsvirksomhet og bosetting i Odda og Indre Hardanger - vedlegges protokollen."

FORSLAG FRÅ MINDRETAL

Forslag frå Høgre, Fremskrittspartiet og Kristeleg Folkeparti:

Dokument nr. 8:146 (2001-2002) - forslag fra stortingsrepresentantene Olav Akselsen, Audun Bjørlo Lysbakken og Rune J. Skjælaaen om tiltak for å opprettholde næringsvirksomhet og bosetting i Odda og Indre Hardanger - vedlegges protokollen.

TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjere følgjande

vedtak:

I

Stortinget ber Regjeringa om å tilretteleggje ein akuttberedskap som kan tiltre overfor næringsliv og lokalsamfunn ved omfattande nedlegging av arbeidsplassar.

II

Stortinget ber Regjeringa leggje til rette for utvikling av nye arbeidsplassar i område som er ramma av omfattande nedlegging av arbeidsplassar, og å gjere greie for tiltaka i den varsla stortingsmeldinga om distrikts- og regionalpolitikken.

Oslo, i kommunalkomiteen, den 17. desember 2002

Magnhild Meltveit Kleppa
leiar

Anita Apelthun Sæle
ordførar

Hans Kristian Hogsnes
sekretær

Vedlegg

Brev fra Kommunal- og regionaldepartementet v/statsråden til kommunalkomiteen, datert 25. oktober 2002

Dokument nr. 8:146 (2001.2002), forslag fra stortingsrepresentantene Olav Akselsen, Audun Bjørlo Lyshakken og Rune J. Skjælaaen om tiltak for å opprettholde næringsvirksomhet og bosetting i Odda og Indre Hardanger

Kommunalkomiteen har på grunnlag av et forslag fra representantene Olav Akselsen, Audun Bjørlo Lyshakken og Rune J. Skjælaaen bedt kommunal- og regionalministeren vurdere ovennevnte forslag. Forslaget etterspør tiltak som kan stimulere til økt sysselsetting og bosetting i Odda og Indre Hardanger, og om å vurdere ulike former for tiltak som kan bidra til en eventuell utslippsfri, ny fabrikk ved Odda Smelteverk.

Det har over tid vært en vanskelig situasjon i Odda. Kommunen har hatt omstillingsstatus siden 1996, og har til nå mottatt totalt 17 millioner kroner fra omstillingsbevilgningen (kap. 552, post 56) som ligger under KRD. Offentlige myndigheter lokalt/regionalt har bidratt med et tilsvarende beløp. Hovedmålsettingen med omstillingsarbeidet er å bidra til å skape nye, lønnsomme arbeidsplasser i en periode med omstillingsbehov. Det har vært lagt vekt på å få til industriell knoppskyting og nyskapende næringsutvikling. Oddas omstillingsstatus har blitt forlenget og gjelder til og med 2003. Det er viktig at disse bidragene brukes til å skape grunnlag for flest mulig arbeidsplasser. Ifølge tall fra Aetat har 61 av de 133 oppsagte ved Odda Smelteverk fått nytt arbeid i Odda, 23 personer er sykemeldt/på attføring/flyttet ut av kommunen, 31 personer er på ulike tiltak og 18 personer var pr. 08.10.02 registrert helt ledige.

Det er positivt at det arbeides offensivt med omstillingsmuligheter i Odda. Det ligger betydelige omstillingsutfordringer ikke bare i Odda, men i hele Indre Hardanger. Det er klart at det er spesielle omstillingsutfordringer knyttet til steder som er avhengige av en eller noen få hjørnesteinsvirksomheter. Omstilling er imidlertid en utfordring for hele næringslivet. Regjeringen vil legge til rette for bedre rammebetingelser for næringsvirksomhet i Norge. Vi vil redusere skatter og avgifter, og tilrettelegge for et mer næringsvennlig offentlig regelverk. Regjeringen vil fremme innovasjon og nyskaping. Det er viktig med et slagkraftig offentlig virkemiddelapparat. Disse overordnede rammevilkårene er viktige for næringsutvikling og

næringsvirksomhet i hele landet. Spesielle omstillings tiltak, som gjennomføres blant annet i Odda, må derfor sees i sammenheng med den generelle forbedringen av bedrifters rammevilkår som regjeringen gjennomfører.

For budsjettåret 2003 har regjeringen foreslått å innføre en ny budsjettstruktur for programkategori 13.50 Regional- og distriktpolitikk. Utgangspunktet for endringene er behovet for større regional frihet til å tilpasse virkemiddelbruk til regionale forhold og utløse regionalt verdiskapingspotensial. Endringsforslagene innebærer en vesentlig desentralisering av ansvar og myndighet til fylkeskommunene. Fylkeskommunene skal, i samarbeid med regionale partnerskap, fordele rammer til operative aktører som blant andre SNDs distriktskontor. Fylkeskommunene og de regionale partnerskapene vil få større frihet til å foreta vurderinger, basert på lokale og regionale forhold. Dette innebærer at fylkeskommunen, i langt større grad enn tidligere, kan prioritere geografiske områder som de mener bør få økt oppmerksomhet.

Prosessindustrien er i dag unntatt fra CO₂-avgift. Dette er gjort av hensyn til industriens internasjonale konkurranseevne. Dette har imidlertid som konsekvens at industrien ikke har statlige, økonomiske incentiver for klimagassreduksjoner før et nytt kvotesystem trer i kraft. En eventuell statlig medvirkning måtte i så fall vært utformet som et "tilbakekjøp" av forurensning og utslipp. Dette ville i tilfelle vært et nytt prinsipp i norsk miljøforvaltning.

Jeg synes det er positivt at det, ut fra en miljøvurdering, gjennomføres en omlegging av produksjonen ved Odda Smelteverk. Ut over de bedriftsrettede virkemidlene som er delegert til SND, har regjeringen ingen øvrige virkemidler som gir grunnlag for økonomisk støtte til omlegging av produksjonen. Jeg vil samtidig understreke at en slik støtte ville kunne gi negativ konkurransevridning mot andre norske bedrifter som lager konkurrerende produkter. I St.meld. nr. 15 (2001-2002) Tilleggsmelding til Norsk klimapolitikk som Stortinget ga sin tilslutning til i juni, er det foreslått nye virkemidler. Disse kan eventuelt være relevante for dette prosjektet, men forutsettes å tre i kraft først fra år 2005.

Til orientering vedlegges brev av 13.05.02 til Odda Smelteverk.